

Sygn. akt IV CSK 271/17

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku L.S. i Z.S.
przy uczestnictwie P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 24 listopada 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawców
od postanowienia Sądu Okręgowego w L.
z dnia 19 stycznia 2017 r., sygn. akt II Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy L.S. i Z.S. wnieśli skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w L. z dnia 19 stycznia 2017 r. zmieniającego postanowienie Sądu Rejonowego w L. z dnia 11 stycznia 2016 r. poprzez oddalenie wniosku o ustanowienie na rzecz P. sp. z o.o. w W. służebności przesyłu na nieruchomości położonej w L. przy ul. J., stanowiącej działkę nr [...], ark. 4, ujętej w Księdze wieczystej nr (...) o powierzchni 0,4162 ha i zasądzenie od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawców kwoty 322 660 zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie tej służebności.

Sąd pierwszej instancji wniosek ten uwzględnił uznając, że nie upłynął termin wymagany do nabycia służebności w drodze zasiedzenia, ponieważ termin ten

nie biegł w czasie, kiedy własność nieruchomości przysługiwała Skarbowi Państwa, tj. do dnia zwrotu poprzednim właścicielom nieruchomości wywłaszczonej w 1978 r., która okazała się zbędna na cele, na jakie została wywłaszczona. Zwrot nastąpił 25 czerwca 1999 r.

Sąd Okręgowy stwierdził, że Sąd Rejonowy nie uwzględnił wszystkich istotnych okoliczności faktycznych. Wskazał, że w dniu 27 maja 1990 r. sporna nieruchomość utraciła status nieruchomości państwowej, przy czym w dacie tej umieszczony był na niej gazociąg, który do chwili obecnej jest stale użytkowany przez przedsiębiorstwa przesyłowe – początkowo przedsiębiorstwo państwowe wykonujące zarząd w imieniu Skarbu Państwa, a następnie przedsiębiorstwo państwowe wykonujące prawo własności wobec urządzeń przesyłowych oraz kolejne skomercjalizowane spółki przesyłowe. Zważywszy, że z posiadaniem związane jest domniemanie ciągłości, wystarczające jest wskazanie na pierwszy i ostatni akt władztwa w zakresie służebności gruntowej, aby skorzystać z dobrodziejstwa tego domniemania. Sąd Okręgowy wskazał, że władanie miało miejsce w maju 1990 roku i trwa do dziś. Sąd Okręgowy stwierdził, że Skarb Państwa, obejmując z dniem 27 maja 1990 roku w posiadanie nieruchomość Gminy L. w zakresie odpowiadającym służebności zbliżonej do służebności przesyłu nie miał podstaw do przypuszczeń, że korzystając w takim zakresie z nieruchomości narusza prawa właściciela gruntu. W odniesieniu do komunalizacji następującej *ex lege* z dniem 27 maja 1990 r. posiadanie Skarbu Państwa, przedsiębiorstwa państwowego albo państwowej osoby prawnej prowadzące do zasiedzenia służebności na nieruchomości gminy rozpoczynało bieg z tym dniem. W konsekwencji Sąd Okręgowy przyjął, że termin zasiedzenia służebności przesyłu upłynął z dniem 27 maja 2010 r., a wniosek o jej ustanowienie jest od tego momentu bezzasadny.

Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną złożyli wnioskodawcy, zaskarżając je w całości. W skardze opartej na pierwszej podstawie kasacyjnej zarzucili naruszenie art. 292 k.c. w zw. z art. 285 § 1 i 2 k.c., art. 172 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 5 ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw. Na tej podstawie wnosili o uchylenie

zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Odpowiedź uczestnika na skargę kasacyjną została mu zwrócona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. i nie obejmuje merytorycznego rozpatrywania skargi kasacyjnej. W razie stwierdzenia, że występuje co najmniej jedna z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Skarżący uzasadnili potrzebę rozpatrzenia ich skargi wystąpieniem przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Wskazali, że potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie dotyczy konieczności ustalenia, czy bieg terminu zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu mógł rozpocząć się przed dniem wejścia w życie art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 maja 2008 r. wprowadzającej służebność przesyłu, tj. w dniu 3 sierpnia 2008 r. Skarżący wskazali także, że pomimo ugruntowanej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, kwestia wykładni art. 292 k.c. nie jest jednolita. Ponadto – w ich ocenie – rozbieżności w orzecznictwie sądów dotyczą rozstrzygnięcia, czy przedsiębiorstwo przesyłowe jako posiadacz służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu w związku z uzyskaniem na własność urządzeń przesyłowych

posadowionych na nieruchomości, która uległa komunalizacji z dniem 27 maja 1990 roku, pozostawało w dobrej czy w złej wierze.

Powołanie przesłanki objętej art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagało przedstawienia dostrzeżonego zagadnienia prawnego z powołaniem konkretnych przepisów prawa, wykazania, że jest ono istotne, nowe, poważne i dotąd nierozwiązane w orzecznictwie sądowym, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia sprawy skarżącego, ale także innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepubl.; z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, niepubl.; z dnia 26 czerwca 2008 r. niepubl.; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, niepubl.).

Odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wskazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi wątpliwości interpretacyjne, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów; rozbieżności te należy przytoczyć. Muszą to być rozbieżności wykładni przepisu prawa, a nie rozbieżności w jego stosowaniu. Należy też wyjaśnić dlaczego dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z dnia 8 lipca 2008, I CSK 111/08; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11; z dnia 4 kwietnia 2012 r., III SK 39/11; z dnia 26 kwietnia 2012 r., III SK 43/11, niepublikowane).

Przedstawiony przez skarżącego wywód pozbawiony jest cech zezwalających na uznanie, że zawiera zagadnienie prawne istotne, nowe i mające abstrakcyjny charakter, w przyjętym rozumieniu. Skarżący nie przedstawili argumentów przemawiających za koniecznością podjęcia tej problematyki przez Sąd Najwyższy. Brak także podstaw do przyjęcia, że powołane zagadnienia są przedmiotem rozbieżności w orzecznictwie sądów. Skarżący sam przyznaje, że orzecznictwo Sadu Najwyższego dotyczące dopuszczalności zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesylu, a następnie służebności przesylu – z uwzględnieniem okresu posiadania nieruchomości

w zakresie odpowiadającym kolejno tym służebnościom jest ustabilizowane. Wskazywany przez skarżącego fakt zwrócenia się o kontrolę konstytucyjności tak rozumianego art. 292 w zw. z art. 285 § 1 i 3 k.c. przez Sąd Rejonowy w P. (P (...)) nie zmienia tego stanu, a podnoszone przezeń argumenty były brane pod uwagę przez Sąd Najwyższy.

Również wątpliwości co do tego, czy w wyniku komunalizacji posiadacz służebności wchodził w posiadanie nieruchomości w zakresie służebności w dobrej czy w złej wierze zostało już należycie wyjaśnione, przy czym wskazać należy na obowiązujące przy ocenie charakteru posiadania domniemanie dobrej wiary (art. 7 k.c.). Analiza dat wydania poszczególnych orzeczeń wskazywanych przez skarżącego jako uzasadnienie poglądu o występujących rozbieżnościach orzeczniczych wykazuje jednak proces kształtowania się wykładni, obecnie dominującej, przyjmującej możliwość przypisania posiadaczowi w takim wypadku uzyskania posiadania w dobrej wierze.

Pojęcie widocznego urządzenia obejmuje nie tylko urządzenia przesyłowe fizycznie usytuowane na obciążonej nieruchomości w sposób umożliwiający stwierdzenie tego faktu przez każdego obserwatora, ale także urządzenia przesyłowe, które nie są na pierwszy rzut oka widoczne, lecz istnienia których właściciel nieruchomości obciążonej powinien mieć świadomość na podstawie konkretnych okoliczności, np. rozmieszczenia rurociągu na sąsiednich działkach, usytuowaniu na nich komory rewizyjnej czy możliwości zapoznania się z mapami dokumentującymi przebieg rurociągu (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2017 r., V CSK 557/16, nie publ.).

Kwestie podnoszone przez skarżącego nie mają więc charakteru wymaganego przez art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).